

Erik Henriques Bing

En afbrudt flugt til Sverige. Oktober 1943. Flugten, som min fader ikke talte om, men andre talte og skrev om

Forlaget Tågaliden/Vandrebakken 2018, 240 sider

ISBN: 8799989317

Af Therkel Stræde

”Jeg tænker på en verden af i går” – sådan starter et digt af forfatteren Erik Henriques Bing, som bringes i bogen. Og det er den følelse, man sidder med under læsningen: her hilser en svunden tid. Det bemærkes allerede via omslagets stramme, stilrene æstetik, som kunne have vundet Foreningen for Boghåndværks pris engang i fyrreerne. Og det er den tid, læseren føres tilbage til: besættelsesårene, særligt ugerne omkring den tyske ”jødeaktion”, hvor 7.600 jøder og pårørende flygtede til Sverige, mens et halvt hundrede led døden, og 470 kom til at sidde i ghettoen Theresienstadt frem til kort inden krigens slutning.

Bogen handler om forfatterens far, lægen dr.med. Jens Herman Bing (1906-1980), og forviklingerne i forbindelse med hans og familiens flugt til Sverige. Jens Herman Bing forsøger at komme over fra Møn, men arresteres af Gestapo ved en tysk razzia på øen den 10. oktober 1943. Den lokale læge Rasmus Fenger, som havde Bing boende under falsk navn, og yderligere seks involverede i flugthjælpeorganisationen på Møn blev også arresteret, og fem af dem samt Jens Herman Bing taget med til Dagmarhus og Vestre Fængsel.

Erik Henriques Bing er kendt for sine mange bøger og artikler om dansk-jødisk historie. Det er fundet af en kuvert med avisudklip, breve og småsedler efter faderens død, der har sat ham i gang med bogen. Han kunne have skrevet den dramatiske historie selv, men har valgt at publicere samtlige kuvertens tekster og yderligere kilder.

Anmeldelser

Det betyder, at man får den serveret et antal gange i lidt skiftende aftapning og detaljeringsgrad, hver gang omhyggeligt annoteret af udgiveren. Det giver en hel del redundans, men også en egen autenticitet: læseren følger den ”opdagelsesrejse”, Erik Henriques Bing kom ud på, da han åbnede kuverten og begyndte at læse – forsigtigt, for papirerne var gamle og gulnede, og der var tydeligvis store følelser på spil.

Som mange, der oplevede jødeforfølgelsen, talte Jens Herman Bing ikke om den, men andre både talte og skrev – som det hedder i bogens undertitel. Nu fik sønnen adskillige år efter faderens død at vide, hvad det var, der var sket, da denne forsøgte at flygte via Møn og havnede i Vestre. Konklusionen overlader Erik Henriques Bing til læseren, mens han selv holder sig strengt til udgiverens rolle. Dog skinner det tydeligt igennem, at han godtager Østre Landsrets dom fra april 1947: retten dømte en ung ”tyskerpige” som stikker for at have forårsaget arrestationerne på Møn den 10. november 1943. En ældre, hjertesyg mand overlevede ikke opholdet i Vestre. Ved retten i Stege var kvinden et halvt år tidligere blevet frikendt for forholdet.

Reelt har Erik Henriques Bing ikke mange informationer om, hvad faderen foretog sig endsige tænkte i de dage, hvor han gik og ventede på overfarten, som aldrig kom. Hvordan havde han det med at efterlade sin hustru, der ikke var jøde, og parrets fire børn hos sin svigerfamilie og selv tage af sted?

Nu endte familien med at flygte samlet fra Smidstrup Strand den 28. oktober 1943. I mellemtiden havde tyskerne nemlig atter sat Jens Herman Bing på fri fod, om det så skyldtes, at Finansminister K.H. Kofoed, som var en bekendt af familien, intervererede. Eller at Gestapo ved almindeligt politiarbejde forvissede sig om, at Jens Herman Bing – i modsætning til mange andre læger (som vi ved fra Dan Kaznelsons forskning) – ikke var sabotør, men ”bare” en jøde, der forsøgte at bringe sig i sikkerhed i Sverige og ikke vidste, at Werner Best i mellemtiden havde lagt sig fast på, at jøder gift med ikke-jøder ikke skulle deporteres.

Det er ikke ganske klart, hvilke af de gengivne doku-

menter Erik Henriques Bing har fra den oprindelige konvolut, og hvilke han selv har skaffet til veje. Det er uheldigt, når der er tale om en kildeudgivelse. Man får heller ikke nogen forklaring på, hvorfor retssagerne i forbindelse med Møn-razziaen kun dækkes ved nogle – indholdsmæssigt stærkt overlappende – artikler fra *Møns Dagblad*. Både de tre konkurrerende aviser på øen (ja, sådan var medieforholdene i den danske provins i 1940’erne) og retsprotokollerne må antages at rumme yderligere informationer. Men så havde forfatteren allerede af pladshensyn været nødt til at træde ud af sin rolle som kildeudgiver og forsøge sig med en selvstændig syntese. Det har han ikke villet, men man fornemmer alligevel, at den er der, og hvad den går ud på. At drage konklusionerne overlader Erik Henriques Bing dog til læseren.

Undervejs får man gennem avisartiklerne og de aftrykte breve et levende indtryk af, hvordan den tids offentlighed og dannede kredse skrev, talte og omgikkes med hinanden. Det vrirler med doktor- og andre fine titler. Man er Des, hensynsfuld i det uendelige og vælter rutinemæssigt komplimenter ud over hinanden. Tonen i de få meget private breve, der indgår, er kærlig, men også patroniserende. Det lidt, der oplyses om børnene, tyder på et strengt opdragelsesregimente – sikkert typisk for den tid og det sociale lag, der er tale om.

Bogen er et stenbrud, men der er ædelstene iblandt. Skal der bygges en sammenhængende forståelse af begivenhederne, der må have været traumatiske for de involverede, om end ikke værre end for så mange andre af dem, som flygtede i 1943, må læseren selv tage fat. Det kan man alt efter temperament betragte som en svaghed eller en spændende udfordring.

Bogen er et bidrag til besættelsestidens historie, men det er også en meget privat historie. Det understreges af dagbogsoptegnelser fra forskellige familiemedlemmer om flygtningetiden i Sverige og særligt tekstudvalgets indramning i digte af Erik Henriques Bing, dateret 2014/2018. Spændende er det at følge en af de 8.000 jøder, som den nazistiske jødeforfølgelse i Danmark rev ud af deres vante rammer og kastede ud i uoverskuelige situationer, hvor valg, der kunne vise sig skæbnsvangre,

måtte træffes under pres og på et yderst uklart informationsgrundlag.

Bogen er smuk og illustreret, blandt andet med fine private fotos. En intim læseoplevelse, der bringer læseren ind på livet af en dannet københavnsk samfundsborger, hans velbjærgede familie og deres oplevelser midt i jødeforfølgelsens stormvejr og flygtningetilværelsens trummerum. Bogen tydeliggør også, hvor enormt verden og de samfundsmæssige omgangsformer har ændret sig på de 75 år, der siden er gået.

I øvrigt bemærkes det, at Erik Henriques Bing flere gange gentager Hans Sode-Madsens gamle, fejlagtige oplysning om antallet af de til Theresienstadt deporterede (481). De faktiske tal, og hvordan de fejlagtige tal kom i omløb, har Silvia Goldbaum Tarabini Fracapane gjort rede for i ”Myter og misforståelser om deportationerne til Theresienstadt” her i *Rambam* nr. 17, 2008.

Og slutteligt skal det nævnes, at Theresienstadt omtales som koncentrationslejr i bogen. Det afspejler de deporteredes oplevelse af de forfærdelige forhold og ikke mindst deres forsøg på at italesætte dem efter krigen, hvor de fik nærmere viden om kz-lejrene. Faktisk var Theresienstadt en ghetto på lige fod med de nazistiske ghettoer for jøder i Polen og de besatte dele af Sovjetunionen, om end med en særlig status. Se for eksempel Wolfgang Benz: *Theresienstadt. Eine Geschichte von Täuschung und Vernichtung*. München: C.H. Beck 2013, s. 9 f.